

Agnieszka Ostalecka

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

KRYZYS BANKOWY W TAJLANDII – PRZEBIEG KRYZYSU I SPOSOBY JEGO OPANOWYWANIA

1. Wstęp

Niniejszy artykuł jest kontynuacją I części opracowania poświęconej kryzysowi bankowemu w Tajlandii, który dał początek kryzysowi o zasięgu regionalnym, nazywanemu kryzysem azjatyckim. Część pierwsza opracowania dotyczyła genezy kryzysu bankowego w Tajlandii, a więc analizowała sytuację gospodarczą Tajlandii (w podziale na sytuację makroekonomiczną i kondycję sektora bankowego), a także była próbą diagnozy czynników, które miały największy wpływ na pojawianie się kryzysu. Część druga opracowania dotyczy natomiast już samego przebiegu tego kryzysu i zastosowanych działań interwencyjnych podjętych w celu jego przezwyciężenia.

2. Rozwój sytuacji kryzysowej i wprowadzane środki zaradcze

Wybuch kryzysu bankowego w Tajlandii poprzedziły zdarzenia, które podważyły zaufanie do systemu bankowego kraju oraz do jego waluty.

Pierwszym wydarzeniem poprzedzającym wybuch kryzysu, które wprowadziło niepokój społeczny i zmniejszyło zaufanie do systemu bankowego, był upadek Banku Handlowego w Bangkoku (Bangkok Bank of Commerce). Roszczenia deponentów i innych wierzycieli wobec banku wynosiły 8 mld bathów. Bank ten został przejęty przez Bank Centralny Tajlandii, co spotkało się z krytyką wielu obserwatorów i było jedną z przyczyn rezygnacji prezesa Banku Tajlandii, która miała miejsce w lipcu 1996 r.

Kolejnymi zdarzeniami, które spowodowały destabilizację sytuacji, była seria ataków spekulacyjnych na tajlandzkiego batha; miały one miejsce w lipcu i grudniu 1996 r. Po tym zdarzeniu agencja ratingowa Moody's obniżyła rating krótkoterminowego zadłużenia dla Tajlandii. Ataki spekulacyjne i decyzja agencji ratingowej spowodowały utratę zaufania do kraju i jego waluty, na skutek czego napływ krótkoterminowego kapitału do kraju o wartości 4,1 mld USD w I kwartale 1996 r. zmienił się w odpływ o wartości 0,7 mld USD [9, s. 7].

Bank Tajlandii zdołał odeprzeć te ataki, a także następne, które miały miejsce w lutym i maju 1997 r. Obrona kursu walutowego przed tymi ostatnimi okazała się jednak tak kosztowna i doprowadziła do tak znacznego uszczuplenia rezerw, że sytuacja ta zmusiła Bank Centralny do podjęcia decyzji o uwolnieniu kursu batha, co miało miejsce w 2 lipca 1997 r. W niespełna dwa tygodnie później przeprowadzono także ataki spekulacyjne na waluty Malezji, Hongkongu i Singapuru [9, s. 8]. Na skutek uwolnienia kursu waluta Tajlandii uległa 20-procentowej deprecjacji.

Pierwszymi podmiotami, które odczuły sygnały zbliżającego się kryzysu bankowego (jego wystąpienie miało związek po części z występującym kryzysem walutowym) były parabankowe instytucje finansowe. Ich nadmierna ekspozycja na ryzyko związane ze spadkiem cen aktywów, stanowiących zabezpieczenie udzielanych pożyczek, spowodowała gwałtowne pogorszenie się ich kondycji finansowej w momencie, gdy to ryzyko się zrealizowało, tj. gdy pod koniec 1996 r. ceny aktywów zaczęły spadać. Na skutek tych zdarzeń na początku 1997 r. 10 instytucji finansowych miało problemy z wypłacalnością oraz z jakością aktywów.

Deponenci, zauważając pojawiające się sygnały utraty stabilności finansowej, rozpoczęli wycofywanie depozytów z instytucji finansowych. Wyptyw tych depozytów miał charakter „ucieczki do jakości”, tzn. przenoszenia tych depozytów z mniej stabilnych instytucji finansowych do dużych banków komercyjnych.

3 marca 1997 r. Ministerstwo Finansów i Bank Tajlandii ogłosiły pakiet działań, które miały poprawić pogarszającą się sytuację banków i instytucji finansowych. Działania te obejmowały m.in. [8, s. 22]:

- podwyższenie poziomu rezerw na pożyczki poniżej standardu (*substandard loans*);
- zorganizowanie środków na pomoc finansową dla instytucji finansowych, mającą na celu poprawę ich sytuacji pod względem płynności;
- zezwolenie na poszerzanie oferty banków i instytucji finansowych, m.in. o obsługę transakcji handlu zagranicznego;
- zachęcanie instytucji finansowych do procesów fuzji i przejęć.

Podjęte środki zaradcze nie uspokoiły za bardzo sytuacji, a utrata depozytów zaostrzyła i tak już poważne problemy płynnościowe instytucji finansowych, które w celu przetrwania wymagały poważnego dofinansowania.

W okresie od marca do czerwca 1997 r. Bank Tajlandii w absolutnej tajemnicy udzielił finansowego wsparcia 66 instytucjom finansowym. Pożyczki na poratowanie płynności udzielane były na preferencyjnych warunkach, tj. poniżej rynkowej stopy

procentowej. Oprócz tych instytucji, pomoc płynnościowa została także skierowana do dwóch banków. Jednakże pomimo udzielonego wsparcia finansowego, na skutek pogarszającej się sytuacji pod koniec czerwca 1997 r. władze podjęły decyzję o zawieszeniu w działalności 16 instytucji finansowych. Zawieszone na miesiąc instytucje finansowe miały do 11 lipca przedstawić Bankowi Tajlandii plan odbudowy finansowej. Instytucjom, które nie wywiązały się z tego zadania albo których plan został odrzucony, została cofnięta licencja na prowadzenie działalności i zostały przejęte przez *Krung Thai Thanakit* – instytucję finansową z większościowym udziałem państwa. Poza wymienioną instytucję jeszcze 4 inne instytucje wskazane przez władze jako kluczowe dla systemu finansowego mogły pełnić funkcję przejmującego zawieszone instytucje finansowe.

Pod koniec sierpnia 1997 r. zawieszone zostały kolejne 42 instytucje. W sumie zawieszone instytucje stanowiły 14% aktywów systemu finansowego. Z pomocą tym instytucjom przyszedł Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych, udzielając im finansowego wsparcia, które w sierpniu 1997 r. osiągnęło najwyższą wartość 10 mld USD (8% PKB), co wielokrotnie przekraczało kapitał tych instytucji [3, s. 30].

Kolejnym krokiem podjętym w celu opanowania sytuacji kryzysowej, oprócz zawieszenia działalności niewypłacalnych instytucji, było stworzenie systemu gwarantowania depozytów. System ten wprowadzony został w celu powstrzymania runu na kasy banków, co miało następnie skutkować obniżeniem skali pomocy płynnościowej. Obejmował on nie tylko banki, ale także instytucje finansowe i oddziały banków zagranicznych. System ten był systemem gwarancji pełnych i wiązał się z pobieraniem opłat od instytucji finansowych objętych systemem gwarantowania depozytów [5, s. 402]. Ochroną zostali objęci nie tylko deponenci, ale także inni wierzyciele banków i instytucji finansowych.

Sytuacja nie uległa jednak poprawie, pomimo wielokrotnych zapewnień rządu o pełnej gwarancji depozytów. Brak poprawy nie wynikał bowiem z tego, że deponenci nie mieli świadomości istnienia pełnych gwarancji, lecz z tego, że wątpili oni w wiarygodność Banku Centralnego i jego zdolności do efektywnej realizacji tych gwarancji, a także z powodu braku podstaw prawnych do ich realizacji.

Utrata zaufania, która pojawiła się początkowo tylko w odniesieniu do instytucji finansowych, rozprzestrzeniła się także na banki, na co wpływ dodatkowo miał kryzys walutowy, jaki pojawił się w lipcu 1997 r. Rozszerzenie się problemów finansowych z parabankowych instytucji finansowych na banki nastąpiło głównie za sprawą niepowodzenia w stabilizowaniu sytuacji tych pierwszych. Reakcją banków zagranicznych na pogarszającą się sytuację w Tajlandii było zamknięcie odnawialnych linii kredytowych dla banków, co dodatkowo zaostrzało ich problemy płynnościowe. W odpowiedzi na tę sytuację Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych udzielił tym bankom finansowego wsparcia w wysokości 8 mld USD, co stanowiło 6% PKB. Niestety, pomimo tak dużej pomocy finansowej sytuacja w systemie bankowym nie poprawiła się znacznie, gdyż od połowy 1997 r. następowało

wało stałe pogarszanie się jakości aktywów. Udział pożyczek i kredytów przeterminowanych zwiększył się w okresie maj-czerwiec 1997 r. z 11,5 do 18,5%. Do końca roku udział kredytów przeterminowanych przekraczał 22,5% ogółu pożyczek, co stanowiło ok. 35 mld USD (27% PKB) [3, s. 31]. Pogarszającej się jakości aktywów, mierzonej udziałem pożyczek przeterminowanych, towarzyszyło również pogarszanie się jakości posiadanych przez banki zabezpieczeń tych pożyczek. Działo się tak głównie za sprawą obniżających się cen aktywów, w tym przede wszystkim spadku cen na rynku nieruchomości.

Konsekwencją tych okoliczności były pojawiające się obawy dotyczące wypłacalności całego systemu finansowego. Powagę sytuacji potwierdza ocena kondycji systemu finansowego przeprowadzona przez MFW. Szacunki MFW przeprowadzone w połowie lipca 1997 r. wskazywały bowiem, że na ówczesny dzień na sprostanie wymogom w zakresie adekwatności kapitałowej banków i instytucji finansowych potrzebne będzie ok. 500 mld bathów (17 mld USD), co stanowiło 9% prognozowanego na 1997 r. PKB. Z kwoty tej 270 mld bathów odnosiło się do banków, a 230 mld bathów do instytucji finansowych. Liczby te wskazują, że większość z instytucji finansowych Tajlandii była niewypłacalna, natomiast większość banków, choć wypłacalna, była poważnie niedokapitalizowana [6, s. 95].

Pogarszającą się sytuację potęgowała dodatkowo duża niepewność polityczna spowodowana m.in. rezygnacją ze stanowiska Prezesa Banku Centralnego w lipcu 1997 r. W tym samym czasie wobec trwającego kryzysu walutowego, nasilających się problemów sektora bankowego, a także niestabilnej sytuacji gospodarczej i politycznej, władze zdecydowały się na oficjalne wystąpienie do MFW z prośbą o finansową pomoc w rozwiązaniu kryzysu finansowego i gospodarczego.

Wsparcie Międzynarodowego Funduszu Walutowego nadeszło 11 sierpnia 1997 r. Pomoc finansowa MFW w ramach *Stand-By-Arrangement* (SBA) w wysokości 3,9 mld USD miała zostać zwrócona w ciągu 5 lat. W zamian za pomoc MFW miał prawo wymagać podjęcia działań mających na celu rozwiązanie problemów, które sprawiły, że pomoc ta stała się konieczna. MFW zaangażował się także w opracowywanie planu wyjścia z kryzysu. Plan ten zakładał m.in. [8, s. 25-26] szybki wzrost eksportu do poziomu 8,5% w 1998 r. przy jednoczesnym ograniczaniu importu, w wyniku czego deficyt rachunku obrotów bieżących miał zmniejszyć się z poziomu 7,9% PKB w 1996 r. do 3% dwa lata później.

Wsparcie MFW nie było jedynym źródłem pomocy finansowej, jaką Tajlandia uzyskiwała na potrzeby walki z kryzysem. Na spotkaniu, które odbyło się 11 sierpnia 1997 r. w Tokio, postanowiono, że do akcji pomocowej włączą się również inne międzynarodowe instytucje finansowe, rządy innych państw i inne podmioty zaniepokojone rozwojem sytuacji. Chęć niesienia pomocy oraz jej zakres sygnalizowały, jak duże były obawy społeczności międzynarodowej dotyczące możliwości dalszego pogłębiania się kryzysu, a także jego rozprzestrzeniania się na inne kraje.

Podobną kwotę jak MFW zapewnił rząd Japonii, a Bank Światowy i Azjatycki Bank Rozwoju przyrzekli pomoc w wysokości odpowiednio 1,5 mld USD i 1,2 mld USD. Rządy Australii, Chin, Hongkongu, Malezji i Singapuru przeznaczyły po 1 mld USD, natomiast po 0,5 mld USD przekazały rządy Indonezji i Korei Południowej.

Opracowany z udziałem ofiarodawców program stabilizacji poruszał następujące zasadnicze kwestie [8, s. 26-27]:

- restrukturyzację sektora finansowego – program zakładał zamknięcie niewypłacalnych instytucji finansowych, wprowadzenie okresowych gwarancji celem ochrony pozostałych instytucji finansowych z jednoczesnym wprowadzeniem rozwiązań mających na celu minimalizowanie zjawiska *moral hazard*, udzielanie pomocy płynnościowej oraz szeroko rozumiane reformy systemu finansowego, stwarzające warunki do stabilnego funkcjonowania banków i instytucji finansowych (m.in. wprowadzenie międzynarodowych standardów w zakresie regulacji ostrożnościowych);
- zmianę polityki fiskalnej – program zakładał takie prowadzenie polityki fiskalnej, które pozwoli na osiągnięcie nadwyżki budżetowej w wysokości 1% PKB, co pozwoliłoby sprostać kosztom restrukturyzacji sektora finansowego; cel ten miał zostać osiągnięty m.in. poprzez podwyżkę stawki podatku VAT z 7 do 10%, a także przez ograniczenie wydatków budżetowych;
- zmianę polityki monetarnej i polityki kursu walutowego – zmiany te miały polegać na ograniczeniu interwencji w obronie kursu własnej waluty jedynie do wygładzania wahań kursu walutowego.

W myśl realizacji programu stabilizacji, dotyczącego zamknięcia niewypłacalnych instytucji finansowych, 8 grudnia 1997 r., po okresowym zawieszeniu działalności instytucji finansowych i przedłożeniu do oceny opracowanych przez nie planów odbudowy finansowej, FRA i Ministerstwo Finansów ogłosiły trwałe zamknięcie działalności 56 z 58 zawieszonych instytucji finansowych. Aktywa zamkniętych instytucji finansowych zostały zlicytowane na publicznych aukcjach z udziałem Korporacji Zarządzania Aktywami (AMC) jako licytanta ostatniej instancji (*bidder of last resort*).

O ile z instytucjami finansowymi postępowano dość stanowczo, o tyle w wypadku niektórych banków, pomimo ich problemów finansowych, wstrzymywano się od interwencji. Wynikało to z tego, że w świadomości społeczeństwa istniało przekonanie, że problemy finansowe dotyczą w zasadzie tylko instytucji finansowych, podczas gdy banki są względnie stabilne. Obawiano się więc, że interwencja w działalność banków może dać sygnał społeczeństwu, że rząd nie panuje nad sytuacją, problemy się rozprzestrzeniają i cały system finansowy znajduje się w niebezpieczeństwie, co mogło przyczynić się do jeszcze większej utraty zaufania do systemu finansowego i pogłębić zjawisko paniki bankowej. Jednakże sytuacja banków pogarszała się – pod koniec 1997 r. udział pożyczek przeterminowanych

przekroczył 22,5% ogółu pożyczek, tj. ok. 35 mld USD. Gdy na przełomie grudnia 1997 r. i stycznia 1998 r. wyraźnie stwierdzono, że 3 banki (Bangkok Metropolitan Bank, First Bangkok City Bank i Siam City Bank) są niewypłacalne, podjęto decyzję o interwencji i dokonano zmiany ich zarządów. Banki te miały łącznie 10-procentowy udział w systemie bankowym pod względem liczby posiadanych depozytów.

W marcu 1998 r. w ramach realizacji programu odbudowy stabilności systemu finansowego, uzgodnionego z MFW, podjęto decyzję o zaostrzeniu kryteriów klasyfikacji kredytów, a także o zmianie poziomu rezerw tworzonych na kredyty zagrożone (tab. 1). Jednakże z obawy o gwałtowne pogorszenie się kondycji finansowej banków, spowodowanej rosnącymi kosztami tworzenia rezerw na kredyty zagrożone, zdecydowano o stopniowym wprowadzaniu tych regulacji.

Tabela 1. Zmiany w zasadach klasyfikacji kredytów i rezerw w Tajlandii

Grupy kredytów o obniżonej jakości	Opóźnienie w spłacie w miesiącach (<i>time overdue</i>)		Wymogi w zakresie rezerw	
	stare regulacje	nowe regulacje	stare regulacje	nowe regulacje
Poniżej standardu (<i>substandard</i>)	6 mies. (niezabezpieczone) 12 mies. (zabezpieczone)	3-6 mies.	15-20%	20%
Wątpliwe (<i>doubtful</i>)	ponad 6 mies. (niezabezpieczone) ponad 12 mies. (zabezpieczone)	6-12 mies.	100%	50%
Stracone (<i>loss</i>)	ponad 6 mies. (niezabezpieczone) ponad 12 mies. (zabezpieczone)	ponad 12 mies.	100% lub umorzenie	100% lub umorzenie

Źródło: [5, s. 407; 3, s. 36].

Pomimo że poziom rezerw w przypadku należności wątpliwych uległ zmniejszeniu, to generalnie zmiany w regulacjach dotyczących kryteriów klasyfikacji należności kredytowych i rezerw spowodowały wzrost obciążeń dla banków. Wynikał on przede wszystkim z tego, że wzrósł udział kredytów o obniżonej jakości na skutek skrócenia okresu zaległości w spłacie, będącego podstawą do zaliczenia ich do poszczególnych kategorii kredytów o obniżonej jakości. Aby zapobiec pogarszaniu się sytuacji finansowej banków, nowe zasady tworzenia rezerw były wprowadzane stopniowo, tj. co pół roku następował wzrost poziomu rezerw aż do docelowego, którego osiągnięcie planowane było na 2000 r. Ponadto podniesiono wskaźnik adekwatności kapitałowej z poziomu 8 do 8,5% dla banków i instytucji finansowych (tab. 2).

Tabela 2. Implementacja nowych zasad tworzenia rezerw na kredyty o obniżonej jakości

Okres	Procent założonych na koniec 2000 r. wymogów w zakresie rezerw
Koniec 1998 r.	20
Połowa 1999 r.	40
Koniec 1999 r.	60
Połowa 2000 r.	80
Koniec 2000 r.	100

Źródło: [3, s. 36].

W maju 1998 r. interweniowano w działalność 12 innych instytucji finansowych uznanych za niewypłacalne. Następnie instytucje zostały wchłonięte przez państwową instytucję finansową i przekształcone w nowy bank.

Wydarzenia te, a także rosnący udział aktywów o obniżonej jakości oraz ogólnie zła sytuacja sektora bankowego spowodowały konieczność wprowadzenia kompleksowego planu restrukturyzacji. W okresie poprzedzającym wprowadzenie tego planu następował bowiem silny spadek PKB, a udział kredytów zagrożonych zwiększył się z 22,5% pod koniec 1997 r. do 33% w połowie 1998 r. Aby załagodzić niepokoje społeczne i odbudować zaufanie, weszło w życie nadzwyczajne rozporządzenie:

- wnoszące poprawki do ustawy o Banku Tajlandii (Bank of Thailand Act), uprawniające Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych do udzielania zabezpieczonych i niezabezpieczonych pożyczek instytucjom finansowym, a także wyraźnie wskazujące możliwość wsparcia finansowego Banku Tajlandii przez rząd;
- wnoszące poprawki do ustaw o bankowości komercyjnej i o instytucjach finansowych (Commercial Banking and Finance Company Acts) uprawniające Bank Tajlandii do występowania z wnioskiem o dokonanie zmian w kapitale i w zarządzie instytucji mającej problemy finansowe;
- powołujące instytucję o nazwie Financial Restructuring Authority – FRA do rozwiązywania problemów instytucji finansowych, w działalność których dokonano interwencji;
- powołujące Korporację Zarządzania Aktywami (Asset Management Corporation – AMC) do zajęcia się niskiej jakości aktywami instytucji finansowych przejętych przez Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych.

Jednocześnie w odniesieniu do banków komercyjnych władze ogłosiły strategię polegającą m.in. na przygotowaniu planu zwiększenia kapitału przez poszczególne banki do końca pierwszego kwartału 1998 r. W sytuacji braku możliwości pozyskania kapitałów w kraju strategia ta zakładała zachęcanie banków do poszukiwania partnerów za granicą. Ostatecznie akcjonariusze, którzy nie byłiby w stanie zwiększyć kapitałów banku, straciliby swoje udziały w banku, który zostanie dokapitalizowany przez Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych i następnie sprywatyzowany lub połączony z innym bankiem [3, s. 33].

Aby zapobiec bardzo kosztownej walce banków o depozyty, ustanowiono limity na stawki oprocentowania depozytów, jakie banki mogły płacić za pozyskiwane

środki. Polegały one na ustaleniu maksymalnej premii ponad przeciętną wielkość oprocentowania depozytów [5, s. 403].

Również w sierpniu 1998 r. dokonano interwencji w 2 kolejnych bankach i 5 instytucjach finansowych. Ostatecznie, w ramach procesów konsolidacyjnych kilka banków, w których dokonano interwencji, połączyło się z bankiem państwowym, a 12 instytucji finansowych przejętych przez państwową instytucję finansową Krung Thai Thanakit połączyło się z innym bankiem, w którym interweniowano, tworząc w ten sposób nowy bank państwowy.

Procesy konsolidacyjne przyniosły poprawę sytuacji, ponieważ banki i połączone instytucje finansowe były zdecydowanie silniejsze kapitałowo. Pomimo poprawy sytuacji jeszcze w lipcu 1999 r. miała miejsce jedna interwencja w działalność Nakornthon Bank. Wprowadzone działania zaradcze poprawiły więc sytuację w systemie bankowym, ale do pełnego przywrócenia zaufania i efektywnej działalności pozostała jeszcze długa droga.

Podsumowując, wśród działań interwencyjnych wprowadzanych w celu opanowania kryzysu bankowego w Tajlandii znalazły się takie działania, jak:

- działania nadzwyczajne podjęte w odpowiedzi na pojawiające się zagrożenia, tj. pomoc płynnościowa zagrożonym bankom, a także stworzenie systemu gwarantowania depozytów;
- działania o charakterze instytucjonalnym, tj. stworzenie m.in. Agencji Restrukturyzacji Sektora Finansowego w celu likwidacji 56 zamkniętych instytucji finansowych czy Korporacji Zarządzania Aktywami;
- działania restrukturyzacyjne instytucji finansowych, w tym m.in. interwencja w działalność słabych i niewypłacalnych instytucji finansowych (zachęcanie do procesów fuzji i przejęć czy zamykanie instytucji finansowych), wykorzystanie środków publicznych do dokapitalizowania banków;
- pozostałe działania, wśród których należy wymienić działania wspierające restrukturyzację przedsiębiorstw czy zaostrzanie regulacji ostrożnościowych i nadzorczych sektora finansowego.

Podjęte działania przyniosły stabilizację sytuacji, jednakże część z nich okazała się bardzo kosztowna. Sam Fundusz Rozwoju Instytucji Finansowych w miesiącach poprzedzających zawieszenie 58 instytucji finansowych w czerwcu i sierpniu 1997 r. udzielił pomocy w zakresie wspomagania płynności tych instytucji w wysokości 400 mld bathów. W związku z wysokimi kosztami wprowadzonych działań mających na celu opanowywanie kryzysu nie zdecydowano się na wprowadzenie zastosowanego w innych krajach regionu procesu wykupu złych długów od banków i innych instytucji finansowych.

Ogólnie pakiet działań władz Tajlandii w zakresie rozwiązywania problemów systemu finansowego kraju oceniany jest raczej pozytywnie [3, s. 43]. W 1999 r. banki na skutek wprowadzonych działań zwiększyły swoje kapitały, większa część sektora bankowego przeszła w prywatne ręce, a zwiększający się udział kapitału

zagranicznego stymulował konkurencję i postęp technologiczny. Jednocześnie, pomimo wielu pozytywnych zmian, pozostało wciąż wiele nierozwiązanych problemów w tajlandzkim sektorze bankowym, jak choćby wysoki poziom kredytów o obniżonej jakości.

3. Podsumowanie

Kryzys, który wybuchł w 1997 r. w Tajlandii, spowodował bardzo wiele negatywnych następstw dla gospodarki i systemu bankowego kraju. Rozprzestrzeniając się na państwa sąsiednie, wywołał bardzo poważny w skutkach kryzys o zasięgu regionalnym, zwany kryzysem azjatyckim.

Aktywność gospodarcza kraju na skutek kryzysu uległa drastycznemu obniżeniu – z blisko 6% w 1996 r. do -10,5% dwa lata później. Ten spadek aktywności gospodarczej miał po części związek ze spadkiem kredytów udzielanych przedsiębiorstwom i gospodarstwom domowym przez banki i instytucje finansowe. W niektórych opracowaniach dotyczących kryzysu w Tajlandii stwierdza się nawet, że po okresie kryzysu pojawiło się załamanie na rynku kredytów (*credit crunch*). Przyczynami załamania na rynku kredytów były zarówno czynniki podażowe (m.in. ograniczanie akcji kredytowych spowodowane chronicznym brakiem płynnych środków czy większa ostrożność przy udzielaniu kredytów spowodowana wysokim poziomem kredytów przeterminowanych), jak i czynniki popytowe (znaczne spowolnienie konsumpcji i inwestycji wynikające z pogorszenia się sytuacji gospodarczej kraju i pojawienia się ogromnej niepewności co do dalszego rozwoju sytuacji).

Banki w sytuacji zdecydowanego zmniejszenia wartości udzielonych kredytów zdecydowały się na szukanie dochodów, obierając inne kierunki działalności, tj. rozszerzanie wachlarza swoich usług [7, s. 4].

Kryzys bankowy wpłynął bardzo negatywnie nie tylko na wskaźniki makroekonomiczne, ale też spowodował znaczne zmiany w systemie bankowym, powodując pogorszenie się kondycji finansowej całego sektora finansowego, w tym bankowego.

Oprócz pogorszenia się standingu finansowego banków i instytucji finansowych, jednym ze skutków kryzysu były zmiany w strukturze systemu finansowego w Tajlandii. Zmiany te, zarówno o charakterze ilościowym, jak i wynikające z nich zmiany udziału w systemie finansowym, spowodowane były przede wszystkim procesami fuzji i przejęć, a także zakończeniem działalności przez wiele instytucji finansowych na skutek ich niewypłacalności.

Podsumowując procesy konsolidacyjne (tab. 3), jakie miały miejsce w Tajlandii od momentu wybuchu kryzysu, tj. od połowy 1997 r., do końca grudnia 1999 r., można zaobserwować drastyczny spadek znaczenia instytucji finansowych w systemie finansowym kraju. Spadek ten dotyczył liczby tych instytucji (z 91 do 23), a co za tym idzie – także udziału tych instytucji w aktywach systemu finansowego, który z 18% zmniejszył się do 4%, powodując marginalizację znaczenia tych instytucji.

Zyskały natomiast na znaczeniu banki, zwiększając swój udział w aktywach systemu finansowego z 60 do 71 %, przy jednoczesnym zmniejszeniu się ich liczby o 2.

Tabela 3. Procesy konsolidacyjne w systemie finansowym Tajlandii w okresie kryzysu bankowego

Zmiany w okresie czerwiec 1997-grudzień 1999	Banki		Instytucje finansowe	
	liczba	% aktywów	liczba	% aktywów
Czerwiec 1997 r. (aktywa syst. finans. 240 mld USD)	15	60	91	18
Zakończenie działalności	1	2	56	11
Interwencje Banku Tajlandii	5	10	12	2
Fuzje	5	3	13	13
Grudzień 1999 r. (aktywa syst. finans. 236 mld USD)	13	71	23	4

Źródło: [3, s. 40].

Działania mające na celu poprawę sytuacji w tajlandzkim systemie finansowym, obejmujące przede wszystkim procesy restrukturyzacji banków i instytucji finansowych, okazały się być bardzo kosztowne dla państwa. Jak wskazuje tab. 4, największym kosztem, bo pochłaniającym aż 20 mld USD (15% PKB), była pomoc płynnościowa dla banków i instytucji finansowych. W drugiej kolejności w pozycjach kosztowych znalazły się środki przeznaczone na dokapitalizowanie banków i instytucji finansowych, co pochłonęło 11 mld USD (8% PKB). W obliczu ogromu kosztów ponoszonych na restrukturyzację systemu finansowego władze nie zdecydowały się na wykupywanie złych długów od banków i instytucji finansowych.

Tabela 4. Publiczne koszty restrukturyzacji sektora finansowego (na koniec 1998 r.)

Wyszczególnienie	Jako % PKB	W mld USD
Ponoszone przez budżet państwa koszty pomocy płynnościowej	15	20
Dokapitalizowanie	8	11
Nabywanie złych długów	0	0
Koszty odsetkowe dla budżetu państwa	2	3
Razem	25	34

Źródło: [6, s. 101].

Całkowity koszt kryzysu, jaki miał miejsce w Tajlandii, wynosił, według szacunków Banku Światowego, 34,8% PKB [1, s. 3].

Najpoważniejszym skutkiem kryzysu w Tajlandii było jego rozprzestrzenienie się na inne kraje regionu, co w konsekwencji wywołało kryzys o zasięgu regionalnym, zwany kryzysem azjatyckim. O ile sytuacja makroekonomiczna Tajlandii i kondycja sektora finansowego pozwalała w jakimś stopniu przewidzieć wybuch kryzysu finansowego w tym kraju, o tyle jego zasięg, czas trwania, a także siła rozprzestrzeniania się na inne kraje zaskoczyła niemal wszystkich. Kryzys ten bowiem

dotknął początkowo trzy większe państwa Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN-4), tj. Indonezję, Malezję i Filipiny, następnie kraje północnej Azji (tj. Tajwan, Hongkong, Japonię i Koreę Południową), a później jeszcze inne kraje, np. Rosję czy Brazylię. W krajach tych wystąpiły różne odmiany kryzysu finansowego: w niektórych bankowy, w innych walutowy, a w niektórych kryzys bankowy i walutowy łącznie, zwany kryzysem bliźniaczym (*twin crisis*).

Literatura

- [1] Caprio G., Klingebiel D., *Episodes of Systemic and Borderline Financial Crises*, World Bank 2003.
- [2] Goldstein M., *The Asian Financial Crisis: Causes, Cures, and Systemic Implications*, Policy Analyses in International Economics 55, Institute for International Economics 1998.
- [3] IMF, *Thailand: Selected Issues*, "IMF Staff Country Report" 2000 no. 21.
- [4] IMF, *World Economic Outlook Database*, September 2004.
- [5] Iwanicz-Drozdowska M. (red.), *Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania*, PWE, Warszawa 2002.
- [6] Lindgren C.J., Baliño T.J.T., Enoch Ch., Gulde A.M., Quintyn M., Teo L., *Financial Sector Crisis and Restructuring Lessons from Asia*, "IMF Occasional Paper" 1999 no. 188.
- [7] Molnar M., *Post-Crisis Changes in Banking and Corporate Landscapes: The Case of Thailand*, OECD Economics Department Working Papers 2003 no. 363.
- [8] Nabi I., Shivakumar J., *Back from the Brink: Thailand's Response to the 1997 Economic Crisis*, World Bank 2001.
- [9] World Bank, *Thailand. Country Assistance Evaluation*, 2000, Report no. 21389.

BANKING CRISIS IN THAILAND – THE COURSE OF THE CRISIS AND THE WAYS OF ITS OVERCOMING

Summary

The article discusses the course of banking crisis and the most important interventional activity taken by the authorities of Thailand which were connected with bringing under control the banking crisis which took place in the years 1997-1999. These actions were proceeding in two directions. The first group of applied remedies consisted in decreasing shrinking liquidity in banking system. However, the second group concentrated on restoring confidence to banking sector. In spite of success in overcoming the crisis, it caused a lot of severe consequences for the Thailand economy and its banking system, as well as for other countries by originating Asian crisis.